

ת"פ 21374/02/12 - מדינת ישראל נגד נילי אברמוב

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"פ 21374-02-12 מדינת ישראל נ' אברמוב
בפני כבוד השופטת אליאנא דניאלי

המאשימה מדינת ישראל

נגד

הנאשמת נילי אברמוב

הכרעת דין

רקע

כנגד הנאשמת הוגש כתב אישום המייחס לה עבירה של עיסוק כיצורן ללא רישיון מאת המנהל, בניגוד לסעיף 2(א) לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (הסחר במזון, ייצור והחסנתו), תשכ"א- 1960 (להלן: "צו הפיקוח"), ביחד עם סעיף 39(ב)(1) לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, תשי"ח- 1957 (להלן: "החוק").

על פי עובדות כתב האישום, הנאשמת שהינה מנהלת "שמנא", בית בד כפרי במושב חגור, החלה לעסוק מחודש פברואר 2007 ביצור שמן זית ואריזתו ללא רישיון יצרן מאת המנהל.

בתשובתה לאישום הודתה הנאשמת בעובדות כתב האישום, אך חלקה על פרשנות החוק בה אוחזת המאשימה. הנאשמת כפרה בטענה כי היא נדרשת לרישיון יצרן, וטענה כי עובדות כתב האישום אינן מקימות עבירה. כן טענה להגנה מן הצדק.

ביום 30.3.15, בפתח דיון ההוכחות, טען ב"כ הנאשמת כי נוכח מסמך שקיבל ממשרד הבריאות במסגרת חוק חופש המידע, ולפיו "שירות המזון במשרד הבריאות איננו מנפיק רישיונות יצרן לבתי בד, אלא לפעילות של מילוי ובקבוק שמן זית באופן מסחרי", יש לזכות את הנאשמת מהחלק בכתב האישום המייחס לה את יצור שמן הזית. המאשימה הסכימה לתיקון כתב האישום, ומכתב האישום נמחקו העובדות המתייחסות ליצור השמן, ונותרה בו פעולת אריזת השמן לבדה.

למעשה מוסכם על הצדדים כי הנאשמת הינה הבעלים והמנהלת הפעילה של בית הבד "שמנא" וכן כי הנאשמת עסקה באריזה, מילוי ובקבוק שמן זית, ללא רישיון יצרן. המחלוקת בין הצדדים הינה בעיקרה בשאלה האם סעיף 13 לצו הפיקוח חל בכל הנוגע לאריזת שמן הזית, שמא נדרש לכך רישיון יצרן. שאלה נוספת הניצבת בפניי הינה האם לנאשמת קמה הגנה מן הצדק בשל התנהלות הרשויות כלפיה.

האם נזקקת הנאשמת לקבל רשיון לעיסוקה?

כמצוין לעיל, לטענת ההגנה הנאשמת כלל אינה זקוקה לקבלת רשיון יצרן לשם אריזת השמן. עיקר הטענה בענין זה מתבססת על החרג הקיים בסעיף 13 לצו הפיקוח. טענה זו הינה משפטית, ובמחלוקת בין המאשימה להגנה בענין זה, ייאמר כבר עתה כי אני מוצאת את המאשימה צודקת בטעוניה.

יצרן מוגדר בסעיף 1 לצו כמי שעוסק ביצור מצרך, שינויו מבחינת הצורה, הטיב, או מכל בחינה אחרת, או העוסק באריזתו. בהתאם לסעיף 2 (א) לצו, לא יעסוק אדם כיצרן, ללא רשיון מהמנהל. מנהל מוגדר בסעיף 1 לצו, בין היתר, כמנהל שירות המזון במשרד הבריאות.

ההגנה הסכימה (ס' 32-33 לסיכומים) כי תהליך היצור, ואף האריזה של שמן הזית, כוללים שינוי צורה, טיב, איכות ועוד. לפיכך אף לעמדת ההגנה עשוי היה צו הפיקוח לחול על הנאשמת, אלמלא סעיף 13 לצו, הקובע כי: "**הוראות צו זה אינן חלות על חקלאי, לרבות בעל מדגרה, לגבי תוצרת משקו**".

עדות המאשימה, אשר שימשו בתקופה הרלוונטית כעובדות משרד הבריאות, העידו בנושא זה:

בלה יריומנקו, אשר שימשה כמפקחת מזון בשירות המזון בלשכת הבריאות המרכזית, העידה כי תחת פיקוחה היו כ-200 מפעלים, וכי במסגרת הכשרתה הוכשרה בתחום הביקורת אותו ביצעה, ולמדה את החקיקה והתקינה הרלוונטים. העדה עמדה על כך שאם אריזת השמן נעשית לצורך שיווק לצרכנים, ולא כאריזה לשימוש פרטי, הרי שאזי נחשב הבעלים ליצרן, ונזקק לרשיון (ע' 20).

במסגרת חקירתה הוגשו 2 מסמכים אותם ערכה (ת/1-2). במסמכים צוין כי העסק מתנהל ללא רשיון יצרן, נמצא בתהליך קבלת אישורים ממועצת דרום השרון, קיים אישור ממחלקת רישוי עסקים, והומלץ על פתיחת הליך משפטי בגין עבודה ללא רשיון יצרן.

רחל וילנסקי, אף היא מפקחת מזון במשרד הבריאות, העידה כי במסגרת תפקידה ערכה פיקוח במפעלי מזון, ובכללם ב"שמנא". וילנסקי העידה כי עבדה במשרד הבריאות משנת 75' ועד סמוך למועד העדות, ובמסגרת עבודתה עברה הכשרות אשר כללו גם את לימוד החוקים מכוחם פועל משרד הבריאות, הצווים הרלוונטים, ועוד. **בת/3**, דו"ח ביקורת אותו ערכה ביום 29.10.09, צוין כי בעלי בית הבד הבהירו שהם מטפלים בנושא הרישוי מול מועצת דרום השרון.

באשר לטענת ההגנה לפיה נוכח סעיף 13 לצו, חקלאי אינו זקוק לרשיון יצרן "לגבי תוצרת משקו", הבהירה כי אין צורך ברשיון כאשר לא משתנה צורתו המקורית של המזון. כך, לדבריה, אריזת פרי הדר שנקטף אינה אריזה אסורה (ע' 30), וכך אף כאשר שוטפים גזר טרם אריזתו. ואולם שונה הדבר כאשר הופכים את הזיתים לשמן, פעולה אשר משנה את טיב ומהות המוצר החקלאי.

טטיאנה גרמן, מרכזת נושא הפיקוח על המזון במשרד הבריאות, עובדת המשרד למעלה מ-20 שנים, גרסה אף היא כי המפעל נזקק לרשיון יצרן. היא עמדה על כך שהאריזה הינה חלק מהיצור, והבחינה בין אריזה שאינה לצרכי שיווק, לאריזה שמבצע משווק (ע' 37).

גם **אתי בורלא**, מנהלת המחלקה לבריאות הסביבה במשרד הבריאות מעל 10 שנים, עמדה על כך שחקלאי המגדל זיתים אינו זקוק לרשיון, ואולם כאשר הוא מייצר מוצר מתוך הזיתים, מדובר בהליך של יצור, המצריך רשיון (ע' 39). היא הבהירה כי תוצרתה של הנאשמת הינה הזיתים, ולא שמן הזית (ע' 40).

בהחלטתי בטענת ההגנה לפיה "אין להשיב לאשמה" היפנתי למספר החלטות שניתנו בסוגיה דומה על ידי בתי המשפט. אמנם כטענת ב"כ הנאשמת, ההחלטות עוסקות בפרשנות חוקים הנוגעים לתחום התכנון והבניה ואינן עוסקות בצו הפיקוח, אולם איני מוצאת כי יש בכך כדי להשפיע על הפרשנות המשפטית הראויה בכל הנוגע לתיבה - "תוצרת משקו".

בע"פ (מחוזי חיפה) 2508/07, מדינת ישראל נ' קיבוץ יגור, נקבע בהקשר של הגדרת מוצרים חקלאיים בהתאם לחוק התכנון והבניה, כי -

"מוצרים חקלאיים הם אותם מוצרים המופקים ישירות מהחקלאות. ככלל, מוצרים אלה לא עוברים תהליך עיבוד כלשהוא והם מוצעים ישירות למכירה" (ברע"פ 10961/07, נדחתה בקשת רשות ערעור על החלטה זו).

בע"פ (מחוזי חיפה) 1305/04, הועדה המחוזית לתכנון ובניה צפון נ' מוחמד מוחמד, נידונה באופן ספציפי השאלה האם בית בד הינו בגדר שימוש חקלאי. נקבע כי לא כל פעולה שהחקלאי מבצע הינה בגדר יצור חקלאי, וכי היצור החקלאי הינו לצורך הפקת היבול:

"עיבודו של התוצר החקלאי, לאחר שהתקבל, לצורך יצירת מוצר אחר, אינו בא בגדר יצור חקלאי בהקשר להגדרה שבסעיף 7 לתוספת".

הובהר בהחלטה זו כי התוצרת החקלאית הינה הזיתים עצמם, ואילו שמן הזית הינו מוצר תעשייתי המופק מן הזית.

החלטות אלו תומכות במסקנה כי הפרשנות הראויה לתיבה "תוצרת משקו", הינה הפרשנות בה אוחזות נציגות משרד הבריאות, קרי - תוצרת המשק הינה המוצר החקלאי בטרם עיבודו. הפסיקה הכירה בפעולות ההכרחיות ליצור זה, פעולות הנובעות באופן ישיר מהיצור, או שהינן פעולות לוואי שאינן משמעותיות, כגון החסנת היבול או שמירתו, כפעולות הנכללות בהגדרת התוצרת החקלאית. אולם עיבוד המוצר, הפיכתו למוצר שונה בתכלית - מבחינת צורה וטיב כאמור בסעיף 1 לצו, אינן בגדר התוצר החקלאי גופו.

אף כאשר נבחנת תכלית החקיקה, אשר עניינה בשמירה על בריאות הציבור, ברי כי זו נדרשת ביתר שאת כאשר מבוצע עיבוד של היבול החקלאי, ולא כאשר עסקין בגידול היבול עצמו.

כאמור בהחלטתי בטענת "אין להשיב לאשמה" - לו תתקבל טענת הנאשמת כי שמן הזית הוא התוצר החקלאי, ניתן יהא לטעון טענה זהה מפי בעלי רפתות באשר למפעלים ליצור מוצרי חלב, מפי הפרדסנים באשר למפעלים ליצור מיצים, ועוד. טענה כי כל אלו אינם נזקקים לרשיון לצורך קיום מפעליהם, אין להלום.

נוכח דברים אלו, אין בידי לקבל את ההבחנה אותה מציעה למעשה ההגנה (ע' 14 לסיכומים), כי בחינת השאלה האם יצור השמן הינה מעשה חקלאי אם לאו, תיגזר מזני הזית מהם הפיקו את השמן. כך גם אין בידי לקבל את הטענה כי התוצרת החקלאית הינה שמן הזית, ואילו הזיתים הינם אך כלי הקיבול הזמני של השמן, טרם עיצירתו (ע' 14 ו-13 לסיכומים). אף את טענת ההגנה כי מהעובדה כי בעל מדגרה צוין בצו כפטור מרשיון, ומכאן נעשה היקש גם לפטור

באשר לבית בד, אין בידי לקבל, שכן ההן מלמד על הלאו. קרי - הפטור על בעל המדגרה הינו מפורש וברור, ואין להסיק מפטור מפורש זה, כי גם בעל בית בד פטור, שכן זוהי הרחבה אשר אינה מצויינת בצו.

מטעם ההגנה העיד **יום טוב שמר**, אשר אף הגיש חוות דעת בנוגע למספר סוגיות, ובהן בהגדרה מה היא "תוצרת המשק" (נ/25). שמר טען כי שמן הזית הוא תוצרת משקה של הנאשמת, והסביר כי לדעתו יש לאפשר למשקים לייצר ביקבי בוטיק, על מנת שלא יקרסו מבחינה כלכלית. בענין זה יובהר כי שמר הינו שמאי מקרקעין בחקלאות ואינו משפטן. עדותו מתמקדת בתחום הכלכלי של החקלאות, והוא עמד על כך כי הוא מעיד בהתאם להבנתו, מבלי שהסתמך על מקורות מקצועיים. נוכח דברים אלו, בכל הנוגע להגדרה מה היא תוצרת המשק של הנאשמת, עדות העד אינה עדות מומחה, ואין בה כדי להביא לקבלת הפרשנות לחוק, באופן אותו מבקשת לפרש ההגנה.

הנאשמת טענה עוד, כי משרד הבריאות אוסר עליה למעשה לייצר שמן זית ולארוז אותו, אולם מתיר לה להפעיל באותו מקום לול, המזהם הרבה יותר. בהקשר זה מקבלת אני את עדותה של בורלא, ואת הרציונל שבדבריה, כי המשרד אינו אוכף את הצו על עסקים שהיו קיימים בטרם נחקקו צווים האוסרים על הזיהום. עניינו של פרק זה בהכרעת הדין הינו בשאלה האם נדרשת הנאשמת לרשיון יצרן לפעולות הבקבוק, ובמסגרת זו איני מוצאת מקום לקבוע כי הדרישה הינה אבסורדית, כטענת ההגנה.

טענה נוספת של הנאשמת הינה כי עדות התביעה ציינו **גדלי אריזות שונים** העונים לשיטתן על ההגדרה "אריזה", שכן הנחת המוצא המשותפת לשני הצדדים הינה כי איגום מסוים של השמן המיוצר הינו מותר ואינו מהווה אריזה כהגדרתה בצו, במטרה למנוע מהשמן המיוצר לזרום ללא עצירה.

צודקת הנאשמת בטענה זו, כי באשר לגודל המיכל אשר ממנו והלאה תוגדר הפעולה כאריזה, היתה שונות בין עדויות המאשימה. אלא שאף אם לא צוין בצו מהו גודל המיכל אשר ממנו והלאה נדרש רשיון יצרן, הרי שמראיות המאשימה (ת/1-2) הובהר כי הנאשמת אורזת את השמן באריזות של 2 ו-4 ליטרים, ואף הנאשמת לא חלקה על כך שהאריזה נעשית לצורך מסחרי. נ/1 ציין כאמור כי רשיון היצרן נדרש "**לפעילות של מילוי ובקבוק שמן זית באופן מסחרי**", ולפיכך לאור המוסכמה כי האריזות המתוארות נעשו לצורך מסחרי, אין באי בהירות זו כדי להועיל להגנה בטעניה.

נוכח דברים אלו אני קובעת כי בהתאם לחוק ולצו היה על הנאשמת לפעול תוך קבלת רשיון יצרן לאריזת שמן הזית, וכי החריג שבסעיף 13 לצו אינו חל על אריזת השמן.

לאור קביעתי זו איני מוצאת מקום לדון במחלוקת נוספת שנתגלעה בין הצדדים ואשר עוסקת בשאלת הגדרתו והיקפו של המשק החקלאי, שכן ממילא נקבע לעיל כי אף אם כל השטח אותו מעבדת הנאשמת יוגדר כמשק חקלאי, עדיין יהא עליה לקבל רשיון יצרן לשם עיסוקה.

הגנה מן הצדק

כמצוין לעיל, טענה הנאשמת כי התנהלות הרשויות בעניינה הינה קלוקלת, במידה המצדיקה קבלת הטענה בדבר הגנה מן הצדק.

בבוחנו טענה של הגנה מן הצדק אין בית המשפט בוחן אם הוכחו עובדות כתב האישום, אלא מתמקד במעשיהן ובהחלטותיהן של רשויות אכיפת החוק. במידה ובית המשפט מגבש את המסקנה כי אין זה צודק לנהל הליך פלילי כנגד הנאשם מחמת אי צדק בעצם העמדתו לדין או מאחר שבניהול המשפט יש משום פגיעה בחוש הצדק וההגינות, תחול ההגנה.

בעניין יפת נקבע -

"המבחן הקובע, כפי שאני רואה לאמצו, הוא מבחן ה"התנהגות הבלתי נסבלת של הרשות", היינו התנהגות שערורייתית, שיש בה משום רדיפה, דיכוי והתעמרות בנאשם, או כלשון הלורד (1192) DEVLIN [117], AT "OPPRESSIVE" CONNELLY, המדובר במקרים שבהם המצפון מזדעזע ותחושת הצדק האוניברסלית נפגעת, דבר שבית-המשפט עומד פעור פה מולו ואין הדעת יכולה לסובלו. ברי כי טענה כגון זו תעלה ותתקבל במקרים נדירים ביותר, ואין להעלותה כדבר שבשיגרה ובענייני דיומא סתם. חשיבותה של טענת ההשתק הפלילי במקרים שבהם התנהגות הרשות הייתה כה מקוממת עד כי אי-אפשר להרשיע אדם, כשמי שמעמידו לדין הוא שהביאו לכלל מעשה" (ע"פ 2910/94 יפת נ' מדינת ישראל).

בהמשך עודן המבחן ואין כיום עוד צורך בכך שהמצפון יזדעזע על מנת לקבל את ההגנה. הלכה היא כי ההגנה תחול לא רק במצבים בהם התנהגה הרשות באופן שערורייתי, אלא גם במקרים בהם התרשלה הרשות, או בהתקיים נסיבות שאינן תלויות ברשות, אך יש בהן כדי להביא למסקנה כי לא ניתן להבטיח משפט הוגן, או כשקיום ההליך יפגע באופן ממשי בתחושת הצדק וההגינות.

בע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ, נקבע:

"עיקר עניינה של ההגנה מן הצדק הוא בהבטחת קיומו של הליך פלילי ראוי, צודק והוגן. בעיקרון עשויה אפוא ההגנה לחול בכל מקרה שבו קיומו של ההליך הפלילי פוגע באופן ממשי בתחושת הצדק וההגינות כפי שזו נתפסת בעיניו של בית-המשפט. מטרת החלתה של ההגנה היא לעשות צדק עם הנאשם, ולא לבוא חשבון עם רשויות האכיפה על מעשיהן הנפסדים. ואולם לרוב (אם כי לא תמיד) תיחוס הפגיעה בצדקו ובהגינותו של ההליך הפלילי להתנהגות נפסדת של הרשויות, ובמקרים כאלה אכן מוטל על בית-המשפט לבקר את מהלכיהן".

עם זאת, גם בעניין בורוביץ עמד בית המשפט על כך כי ביטול הליך פלילי מחמת הגנה מן הצדק הינו מהלך קיצוני, אשר יעשה בו שימוש במקרים חריגים בלבד, וכי ככלל נדרש להצביע על קשר סיבתי בין התנהגות הרשויות לבין הפגיעה בזכויות הנאשם.

נקבע באותו ענין מבחן תלת שלבי להחלת ההגנה: ראשית יש לזהות את הפגמים בהליכים שננקטו ולקבוע את עוצמתם, כאמור במנותק משאלת אשמתו של הנאשם; שנית יש לבחון אם בקיום ההליך חרף הפגמים יש פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות. נקבע בהקשר זה כי על בית המשפט לאזן בין האינטרסים תוך התחשבות בחומרת העבירה - חומרה המשפיעה על האינטרס הציבורי שבמיצוי הדין, במידת הפגיעה ביכולת הנאשם להתגונן, ובמידת אשמתה של

הרשות - אשמה אשר יש בה כדי להשפיע על אמון הציבור; לאחר שני השלבים הראשונים, על בית המשפט לבחון אם ניתן לרפא את הפגמים באמצעים מידתיים יותר מביטול כתב האישום.

נוכח דברים אלו, אבחן תחילה את הפגמים שנפלו בהליכים שהתנהלו כנגד הנאשמת.

ראשית אתייחס לביקורות אשר נערכו ב"שמנא", ולדרישות שדרש משרד הבריאות בעקבותיהן מהנאשמת.

בחנית עדויות עובדות משרד הבריאות, דו"חות הביקורת שערכו והמכתבים שנשלחו לנאשמת, מלמדים כי עיקר הביקורות והדרישות התייחסו להליך יצור שמן הזית, ולא לאריזתו.

כך, בת/1, דו"ח הביקורת שערכה **בלה יריומנקו** מתאריך 9.12.08, לא צוין דבר מהותי אודות האריזה, ומכלול ההתייחסויות בדו"ח היה באשר להליך יצור השמן בלבד. בדו"ח פורטו הפעולות היצרניות: קבלת הזיתים, שטיפתם, גריסתם, הפרדת השמן ממרכיבים נוספים, ועוד כיוצא בזה פעולות אשר עניינן בהפקת השמן גרידא, והן אינן עוסקות כלל באריזה. יוזכר כי כתוצאה מדו"ח זה, הומלץ על ידי הממונה על פתיחת הליך משפטי בגין עבודה ללא רשיון יצרן.

אף שהעדה הסכימה בעדותה כי אלמלא היה מתבצע שלב האריזה, לא היה כלל מקום להגעתה לביקורת (ע' 21), הרי **שכאמור עיון בדו"ח מלמד כי הוא עסק באופן מהותי כולו בנושא היצור ולא בנושא האריזה.**

גם מעדותה של **רחל וילנסקי**, מפקחת נוספת, עלה כי זו ערכה 2 ביקורות בבית העסק. בת/3, דו"ח ביקורת אותו ערכה בתאריך 29.10.09, צוין תחת המוצר המבוקר "יצור שמן זית". בת/4, דו"ח ביקורת מיום 31.5.11, אמנם נכתב תחת המוצר המבוקר - "בית בד, מילוי שמן". יחד עם זאת, מעדות העדה בפני עולה כי לראשונה במהלך עדותה נודע לה כי משרד הבריאות אינו מנפיק רישיון לבתי בד אלא רק לפעילות מילוי ובקבוק. בהתאם, העידה כי עיקר הביקורת שערכה עסקה בייצור, וכמעט שלא התייחסה לאריזה (ע' 26).

העדה אף אישרה בכנות כי הבינה שהנאשמת העסיקה מומחים בעקבות הדוחו"ת שקיבלה, והגיבה לדו"חות אלו. כן אישרה כי התוכניות אותן הגישה הנאשמת לאישור עסקו בכל שלבי המפעל, ובכלל זה הן ביצור השמן והן באריזתו.

טטיאנה גרמן, אשר מרכזת את נושא הפיקוח על המזון במשרד הבריאות, ועובדת המשרד למעלה מ-20 שנים, העידה חרף השתלמויות והכשרות רבות שעברה, כי כל מפעל זקוק לרישיון יצרן (ע' 35), אף שהדבר אינו עולה בקנה אחד עם נ/1 - מסמך מאותו משרד ממש.

במסגרת פרשת התביעה אף הוגשה **הודעת הנאשמת, ת/5** מתאריך 23.2.09, במסגרתה הוזהרה הנאשמת ב"יצור שמן ללא רשיון". הנאשמת השיבה כי הנושא מצוי בטיפול, כי קיים הליך בירוקראטי, הוגשה תוכנית סניטרית, וכי היא מקווה שבהמשך השנה תקבל רישיון יצרן.

גם מת/7, **הודעת הנאשמת** מיום 3.3.10, נלמד כי היא נחקרה באזהרה בחשד ליצור ללא רשיון יצרן, ולא נשאלה לגבי פעולות האריזה. הנאשמת השיבה כי כאשר היא מקבלת הנחיה ממשרד הבריאות, היא מיד ממלאת אחריה.

כן הוגש **ת/6**, מסמך המעיד על העברת התיק לטיפול הפרקליטות. גם בו הנדון הינו **"יצור ללא רשיון יצרן"**.

אל מול ראיות המאשימה בכל הנוגע להתנהלות במסגרת הביקורות והדרישות מהנאשמת, העידו מספר עדי הגנה, ובראשם הנאשמת.

הנאשמת העידה כי הינה חקלאית מבטן ומלידה, ובעלת המשק במושב חגור מאז שנת 63', בו היו לאורך השנים מטעים, רפת, לול ועוד. היא העידה כי בית הבד ממוקם במבנה בו פעל בעבר הלול.

משנות ה-80 היא מגדלת זיתים, ובהמשך הוקם בית הבד.

הנאשמת תארה מסכת בירוקרטית ארוכה במסגרתה ניסתה לעשות כל שניתן על מנת להיענות לדרישות משרד הבריאות. היא העידה כי החל משנת 2008 הגיעו אל בית הבד עובדות משרד הבריאות, אשר בדקו כיצד פועל בית הבד, בדקו את היצור, העירו הערות, והנאשמת עשתה כדברן, במטרה לקבל רשיון יצרן.

היא העידה כי נציגות משרד הבריאות היו האזורים והתומים. בעקבות דרישותיהן - **"השקעתי ובלתי סוף ועשיתי כל מה שביקשו"** (ע' 50 ש' 2-3), ו-**"אני תיקנתי מה שביקשו"**.

הנאשמת העידה כי משרד הבריאות הינחה אותה להעביר את התוכניות המתוקנות באמצעות המועצה האזורית, וכך עשתה. היא הביעה תסכול וחוסר אונים אל מול הגילוי כי כלל לא נזקקה לרשיון יצרן בכל הנוגע ליצור השמן, אליבא אותו משרד בריאות אשר נציגותיו דרשו ממנה שוב ושוב לתקן את הליקויים לכאורה, העוסקים בהליכי יצור השמן:

"יש לי שאלה שאני כל הזמן שואלת את עצמי, אם משרד הבריאות לא נותן רשיונות יצרן, למה טרטרו אותי כ"כ הרבה שנים וגרמו לי כ"כ הרבה עוגמת נפש. מתוקף מה הם באו אלי וחזרו וחזרו ובאו אלי? ואמרו לי תעשי כך וכך. זה עלה לי הון תועפות, איני מדברת על בריאות. מתוך מה? מתוך זה שלא יודעים מה מותר להם ומה אסור להם? מה הניע אותם? האזרח הקטן הוא חסר אונים" (ע' 54 ש' 21-25).

מקבלת אני כמהימנים את דבריה של הנאשמת, אשר נתמכים בדו"חות משרד הבריאות, כי מעולם לא נאמר לה כי אין כל צורך בקבלת רשיון היצרן להליך היצור עצמו, להבדיל משלב האריזה והבקבוק.

כתוצאה מכך, המשיכה הנאשמת לנסות לתקן את הליקויים עליהם הצביע משרד הבריאות במטרה לקבל רשיון יצרן להליך היצור, ובכלל זה הגישה לאישור מפות סניטריות, פרשה טכנית, שילמה אגרות רישוי למשרד הבריאות, ועוד: **"כל המסמכים אלה, כשאני פניתי למשרד הבריאות ואמרתי להם תעזרו לי, מה אני צריכה לעשות כדי לקבל רשיון יצרן, אז אמרו לי תעשי כך וכך, עשיתי הכל בעקבות דרישותיהם"** (ע' 52 ש' 10-12).

הנאשמת הגישה במהלך עדותה מסמכים מרובים המעידים על דרישות משרד הבריאות ממנה, ועל נסיונה

העקר, תוך השקעה כספית ניכרת, לצד משאבי הזמן והאנרגיה, בשנים 2011-2013 לקבל את רשיון היצרן. בנסיגה להיענות לדרישות משרד הבריאות הגישה תוכניות העוסקות בהליך היצור וביצעה שינויים והתאמות, הכל על מנת לעמוד בדרישות המשרד, אשר היה מבחינתה גורם הסמכות, ועל פיו יישק דבר (ר' ע' 52-54).

ביום **7.8.11** נכתב על ידי נציגת משרד הבריאות, אתי בורלא, מסמך ממנו עולה כי הבקשה לקבלת רישיון עסק לא אושרה מהסיבות הבאות: **התוכנית אינה חתומה ע"י מהנדס המועצה, לא צורפה לתוכנית פרשה טכנית, התוכנית לא הוגשה בק.מ. 1:50, אין סימון של ציוד ואוורור, אין סימון של קבוצה סניטרית מלאה ותוכנית האינסטלציה לוקה בחסר (אין פרט ראש מערכת אספקת מים כולל מז"ח (מונעי זרימה חוזרת), לא צורפה פרשה טכנית למפריד שומן, לא סומנו מכולת אשפה או דחסן אשפה עם חיבור תשטיפים למפריד שומן), ועוד (נ/11).**

בנסיגה להיענות לדרישות מסמך זה הציגה הנאשמת את המסמכים הבאים:

* תוכנית סידור סניטרי משנת 2008 (נ/13). התוכנית עוסקת בכל הרכיבים הסניטריים בבית הבד, ובכלל זה באולם עצירת השמן, פינוי הפסולת, ועוד. ברובה הגדול אין המדובר בתכנית הרלוונטית לשלב האריזה.

* פרשת טכנית אשר נערכה ביום 1.9.11 ע"י **המהנדס חיים קליין**, עבור הנאשמת (נ/14). התוכנית כוללת בין היתר תוכנית עסק, פרט מז"ח (מונע זרימה חוזרת), פרט מפריד שומן, תכנית שפכים תעשייתית, תוכנית ביוב סניטרית, תוכנית ניקוז ועוד. מדברי ההסבר אשר צורפו למסמך נהיר כי רובה המוחלט של התכנית עוסק בתהליך היצור, ולא בשלב המילוי והבקבוק.

* במכתב שהנאשמת שלחה למשרד הבריאות ביום 24.10.11 (נ/15), ציינה כי היא מצרפת את נ/13-14 המפורטים לעיל, בהתאם לבקשת המשרד, וכי היא נכונה למלא את החוסרים ככל שיהיו, במסגרת הבקשה לקבלת רישיון יצרן. המסמכים עברו דרך מנהל המחלקה במועצה האזורית, אשר צרף גם תכנית סניטרית ופרשה טכנית חתומים על ידו.

* ביום **9.5.12** נשלח מכתב נוסף החתום ע"י מנהל מחלקת תברואה ורישוי עסקים במועצה האזורית דרום השרון (נ/16), לפיו צורפו מסמכים מתוקנים, נוכח הערות שהתקבלו על ידי משרד הבריאות למסמך נ/15 - עוד עיכוב והטרדה "קטנים" בדרך אל הרשיון המיוחל.

* כן הותקן מכוח דרישת הרשות (נ/11), מז"ח חדש בברז המים הראשי במשק, בתאריך 13.11.12 (נ/12).

* מסמך נוסף נשלח ע"י **חיים קוחלי** ללשכת הבריאות המחוזית ביום 26.2.13 (נ/17). המכתב סוקר את **כל הליך היצור של השמן**, ומתייחס לאי קיומם של מי עקר בתהליך יצור השמן אצל הנאשמת, להבדיל מקיומם בבתי בד אחרים. מכאן, שוב, כי הליך יצור השמן הוא שהיה על המדוכה.

תקצר היריעה מלפרט את כל התכתובות שבין הנאשמת למשרד הבריאות, ואת כל המסמכים שהוגשו לבית המשפט במסגרת הוכחת טענות הנאשמת בענין זה. די אם יצוין כי הנאשמת ועדיה הגישו מסמכים נוספים המעידים על תיקונים, שיפורים, התאמות ועוד, אשר נעשו בעסק לאור בקשות מפורשות של משרד הבריאות, ובנסיין לעמוד בדרישות המשרד, הכל תוך הוצאות כספיות ניכרות, העסקת מומחים שונים, ועוד, לאורך חודשים ושנים. הנאשמת שכרה כאמור שרותיהם של יועצים ומהנדסים שונים, החליפה יועצים משסברה כי הראשונים שאת שרותיהם שכרה אינם מקצועיים מספיק - שכן לא הצליחו לסייע בקבלת הרשיון המבוקש, פנתה למהנדסים, לעו"ד, ועוד. כל אלה פעלו בשמה ופנו למשרד הבריאות תוך הגשת תכניות חדשות, תשלומי אגרות, התקנת מערכות ועזרים שונים בעסק, ועוד ועוד ועוד. רובם המכריע של התיקונים, התכניות והאישורים עוסקים בהליך יצור השמן מהזיתים, ואין להם כמעט דבר עם שלב האריזה (ר' בהקשר זה גם את נ/18-22).

במכתביה של הנאשמת עצמה למשרד הבריאות, הביעה נכונות לעשות כל שניתן על מנת לעמוד בדרישות המשרד, התחייבה לבצע כל שיתבקש - אך לשווא (ר' לדוגמא נ/23).

בנה של הנאשמת, ארז אברמוב, מתגורר במשק ומסייע לאמו בעבודתה. הוא העיד כעד הגנה כי נכח עם אמו ברובן של הביקורות, והסביר כי מאחר שאמו מבוגרת הוא שטיפל עבורה בסוגיות הטכניות הנוגעות לבנייה ולעשייה.

אף עד זה העיד כי רובן המכריע של ההערות אותן קיבלו לאורך השנים מנציגות משרד הבריאות עסקו בהפרדת השומנים, במעצרה, בכיוון הגעת המלגזה ועוד:

"כל הזמן ההתמקדות הייתה בנושא הייצור, מאיפה המלגזה נכנסת, מאיפה יוצא הזה, ניקוז לרצפה, קרמיקות לקיר, הכל נסוב אך ורק לנושא הייצור. בחיים לא שמענו את המילה בקבוק, אריזה או משהו כזה" (ע' 69, ש' 20-18, וע' 68, ש' 30-27).

העד תיאר ריטואל שלם במסגרתו שוב ושוב התקבלו הערות ממשרד הבריאות, שוב ושוב ישב יחד עם מהנדס על מנת להבין מה מתבקש על ידי אנשי המשרד, מדוע הם רוצים פרט כזה או אחר, ועוד. מדובר היה בתהליך שגזל זמן, אנרגיות וכסף, אולם המשפחה פעלה ללא לאות על מנת לבצע את דרישות המשרד. לעדותו המשפחה פעלה על פי דרישותיו של המשרד, מתוך הנחה עיוורת שזה יודע מה נחוץ כדי לקבל את הרישיון.

כן תיאר תהליך שנעשה עם המהנדס קליין תחילה, ובהמשך עם המהנדס קוחלי, במסגרתו עברו אותו תהליך במדויק, שכן סברו כל פעם מחדש כי בחרו באיש מקצוע שאינו בקיא מספיק.

כאמו, ביטא העד את התחושה כי בכל פעם כשהגיעה מפקחת היא המציאה פרט אותו צריך לתקן, ועליו לא העירו להם קודם לכן, כגון כיוון האוורור באולם הייצור.

על איש המקצוע השלישי אשר את שרותיו שכרו, **המליצו גורמי משרד הבריאות עצמו**, והמשפחה פעלה בהתאם להנחיות המשרד, מתוך הנחה שאנשיו יודעים מדוע מתבקשים התיקונים השונים.

יצוין כי אין בידי לקבל את טענות המאשימה בסיכומיה (ע' 9), כי אין פגם בכך שהמפקחות לא ידעו במדויק כי אין צורך ברשיון יצרן לגבי פעולות היצור, ודי כי ידעו שיש לאכוף את פעולות האריזה, אשר הינה חלק מהיצור.

דומה כי לאחר סקירת השתלשלות הארועים עד כה, אין ספק כי משרד הבריאות ביצע אכיפה, אשר הביאה לפעילות אינטנסיבית של הנאשמת ובנה, תוך הוצאת כספים מרובים עבור היועצים השונים ועבור ביצוע ההתאמות. זאת, כאשר רוב ההתאמות המתבקשות עוסקות בהליך היצור ולא בשלב האריזה - הליך אשר כמפורט בראשית הכרעת הדין, משרד הבריאות כלל אינו מבקש להוציא רשיון לגביו.

ולא די בכך שמשרד הבריאות ביקר ופעל שנים ארוכות בכל הנוגע להליך היצור, הרי שהוא אף הביא להגשת כתב אישום כנגד הנאשמת בכל הנוגע להליך זה, ורק בפתח הליך ההוכחות נמחק חלק זה מכתב האישום, לאחר שהנאשמת טרחה והצביעה על הכשל שבאישום.

ואם ישאל השואל מדוע פעל משרד הבריאות כפי שפעל, הרי שלא נמצאה תשובה לכך בראיות שלפניי. אף אם איני סבורה כי משרד הבריאות פעל מתוך התעמרות, כטענת הנאשמת בסיכומיה, הרי שלכל הפחות פעל הוא תוך התרשלות רבתית, תוך התעלמות מובהקת ומתמשכת מכך שאין כל בסיס לבקשותיו, שאין כל תוחלת לבקשות אלו, ותוך אדישות מוחלטת למשמעות דרישותיו כלפי מי שניצב למולו חסר אונים, ומנסה לשווא למלא את הבקשות והדרישות המתוארות.

ואולם בכך לא די - שכן לא זאת בלבד שהרשות הציבה דרישות ובקשות שונות ומשונות כלפי הנאשמת, בטענה כי מילואן יביא לקבלת הרשיון - אף שכאמור לא היה צורך ברובן המוחלט, אלא שבבית המשפט הובהר כי לשיטת הרשות - משרד הבריאות - ממילא לא תוכל הנאשמת לקבל את הרשיון המיוחל - נוכח מיקום בית הבד.

במה דברים אמורים?

אתי בורלא, מנהלת המחלקה האמונה על הטיפול בתכניות המוגשות לפי חוק התכנון והבניה וחוקים נוספים, ובכללם החוקים הרלוונטיים לבקשה שהגישה "שמנא", העידה כי מושב חגור נמצא כולו בתחום רדיוס המגן של קידוח מי שתיה, וכי משרד הבריאות מתנגד התנגדות עקרונית וגורפת לקיומו של מפעל תעשייתי בתוך רדיוס מגן ב', עליו ממוקם המשק של הנאשמת (ע' 34).

העדה עמדה על כך שבהתאם לתקנות אסור כלל לבנות בתחום רדיוס מגן ב', עקב המרחק הלא רב של תחום זה מקידוח מי שתיה. בכלל זה נאסר לבנות בתי מגורים או מבנים תעשייתיים, ללא כל שיקול דעת, מתוך כוונה למנוע זיהום (ע' 34).

העדה אישרה כי לולים ורפתות הינם גורם מזהם במיוחד, וכי בתחום רדיוס מגן ב' של המושב קיימים לולים פעילים, כפי שהיה גם במשק של הנאשמת טרם ההסבה לבית בד. עם זאת, הבהירה כי למיטב הבנתה קיים קושי להתנגד למבנים שהיו קיימים טרם כניסת התקנות לתוקף, בשנת 95'.

לפיכך, העידה כי **במכתב משנת 09' הובהר לנאשמת כי לא יוכלו להסכים לקיום העסק במיקומו הנוכחי**. כפועל יוצא מכך - **אף אמרה בעצמה לנאשמת כי לא תוכל כלל לקבל רשיון יצרן, וכי למעשה התהליך אותו היא עושה מיותר (ע' 41)**.

ואכן, במכתב עליו חתמה ביום 11.11.09 (ת/8), הובהר כי העסק ממוקם בתחום רדיוס מגן ב' של קידוח מי השתיה, לפיכך הוא מהווה פוטנציאל לזיהום סביבתי, ולא ניתן להתיר את המשך תהליך היצור במקום, עקב הרגישות ההידרולוגית הגבוהה ביותר. כן צוין במכתב כי אסורה הבניה בתחום רדיוס המגן, וכי הפסולת מעיבוד הזימים מפוזרת בשטח. שוב, הדגש גם במכתב זה הושם על יצור שמן הזית, ולא עסק כלל באריזה.

בורלא הסבירה כי הבקשות לאישור מפעלים מגיעות למחלקה שבניהולה, ולאחר שנבדקת ההיתכנות והמיקום של העסק, מועברת הבקשה לשירות המזון, שם מתייחסים להיבט הטכנולוגי, והיא עצמה בסופו של דבר עורכת מכתב לעסק ובו התייחסות כוללת של שתי המחלקות (ע' 38). מכאן שבורלא היא שמחליטה אם לאשר תכנית, היתר בניה או רשיון עסק. כן הסבירה כיצד ניתן לפעול כאשר לא מתקבל אישור המשרד, ואולם לדבריה הנאשמת לא הגישה ערעור כלשהו על קביעת רדיוס המגן (ע' 36).

ייאמר כבר עתה כי המסקנה הברורה והחד משמעית מדברי בורלא הינה כי ככל שלא תשתנה הגדרת רדיוס המגן, לא יינתן לעסק רשיון לעולם.

אם בורלא, מנהלת המחלקה, מבטאת את עמדת המשרד לפיה הנאשמת לעולם לא תוכל בתנאים הנתונים לקבל רשיונות יצרן ועסק, מה טעם ראתה בורלא לשלוח את האגף השני אשר תחת פיקוחה לבצע ביקורות חוזרות ונשנות בעסק, ולהעיר הערות אשר כמפורט לעיל הנאשמת הגיבה עליהן בתיקונים והתאמות, במטרה לקבל את הרשיון??

הפועל היוצא מעדותה של בורלא הינו כי דרישות שירות המזון לתיקון הליקויים היו באופן מובהק ומובנה דרישות שווא, אשר נעשו ללא כל תכלית או אופק כי יובילו בסופו של דבר לקבלת הרשיון.

על כך משיבה המאשימה כי לנאשמת הובהרו הדברים באותו מכתב משנת 09', וכי על הנאשמת עצמה היה לברר אם קיימת האפשרות לקבל רשיון במקום בו היא פועלת. אכן, הנאשמת לא פעלה על פי התהליך לקבלת רשיון יצרן המתווה במסמכי משרד הבריאות (ת/10-11). ואולם שעה שנציגות הרשויות מבקרות במשק שוב ושוב ומעירות הערות לתיקון, והנאשמת פועלת לביצוע ההערות - האם יכולה היתה הנאשמת להבין כי היא פועלת ללא כל תכלית?

הנאשמת העידה כי אכן בורלא ביקרה בעסק בשנת 08', והודיעה לה כי היא נמצאת בשטח של רדיוס מגן ב' ולפיכך אינה יכולה לייצר שמן זית בבית הבד ולעבוד בו. אלא שהנאשמת, על פי בדיקות שערכה, סברה כי העסק ממוקם בקצה רדיוס המגן, ולפיכך הגישה ערעור על קביעת רדיוס המגן. היא הסבירה כי כתבה מכתב ונפגשה במשרד הבריאות עם גורמים שאת זהותם לא זכרה. לדבריה הסבירה לאותם גורמים כי במידה ויסגרו את בית הבד תוכל לחזור להפעיל את הלול, המזהם הרבה יותר.

אמנם נכון הוא כי כטענת המאשימה, לא הוצגו מסמכים המוגדרים כערעור, ואולם מעדות הנאשמת נלמד כי אין המדובר בערעור בלשונו המשפטית - הנאשמת הסבירה כי הגישה מכתב, ונפגשה עם נציגי המשרד, ומעשה זה הגדירה כערעור על רוע הגזירה.

מהימנה על ידי עדות הנאשמת כי התנהלות משרד הבריאות כלפיה בהמשך פורשה על ידיה כאילו התקבל הערעור, שכן אחרת כיצד יכולה היתה לפרש את העובדה כי היא ממשיכה לקבל הערות על הליך היצור?

אחת היא - אם לא ניתן להכשיר את קיומו של בית הבד במקום בו הוא נמצא, תחת תנאי כלשהו, עקב קיומו של רדיוס המגן - מדוע ולמה ממשיך משרד הבריאות להעיר לנאשמת הערות אודות תהליך היצור, מבקש ממנה אגרות רישוי, ועוד, אם לא במטרה כי תתקן ותיישם את ההערות, על מנת שבבוא היום תקבל את הרישוי המיוחל?

גם **ארז** תמך בעדותו בדברי אמו ובמסקנות העולות מדברים אלו. לעדותו, בשנת 2008 נאמר להם כי לא ניתן לעשות בית בד במקום שכן הם מצויים בתחום רדיוס מגן של באר. ארז הבהיר כי סוגית רדיוס המגן הינה הסוגיה היחידה לכאורה אותה לא ניתן לפתור בהתאמות ותיקונים, בשונה משינויים אחרים אותם התבקשו לבצע. לפיכך, פנה ונפגש עם ראש מחלקת התברואה במועצה, בדק את מרחק המשק ממקום הקידוח, ופנה עם אמו למשרד הבריאות. בפגישה שטחו את טענותיהם, ונאמר להם כי יחזרו אליהם עם תשובה.

לעדותו, מעולם לא התבקשו לעצור את הפעילות עקב אי קיומו של רישוי, והאווירה תמיד הייתה של בקשת תיקונים שונים אשר אם אך יקוימו ניתן יהא לקבל רישוי יצרן.

בכל הנוגע לטענת המאשימה כי הנאשמת לא הציגה ראיה כלשהי כי נאמר לה שסוגית רדיוס המגן נפתרה, הבהיר ארז כי הן בעל פה והן בהתנהגות הבינו כי הנושא הוסדר. לדבריו, כאשר הפקחית הגיעה למשק היא אמרה כי הנושא הוסדר, ואף הטילה משימות נוספות. מכך הבינו כי אכן הוסדר הנושא, שכן אחרת לא נמצא היגיון בבקשה להשקיע כספים נוספים, כל עת שנושא רדיוס המגן לא הוסדר.

מהימנה על ידי עדותו של העד כי האמין לאנשי משרד הבריאות וסמך עליהם כאנשי מקצוע.

אף מהודעת הנאשמת מיום 3.3.10 (ת/7), **הובהר כי הגישה ערעור**, שכן כאשר נשאלה על מיקום העסק בתחום רדיוס המגן השיבה שהם מדדו את השטח ושקידוח מי השתיה נמצא 670 מטר מבית הבד ולא 100 מטר מהקידוח, ולפיכך הגישו ערעור. הנאשמת ביקשה הארכת זמן עד לקבלת תוצאות הערעור.

גם נ/2, מסמך שנכתב על ידי טטיאנה גרמן אל הפרקליטות במרץ '11, מצוין כי הוגש ערעור לגבי רדיוס מגן ב' ועדיין אין תוצאות לערעור זה. מכאן שמסמכי הרשות עצמם מלמדים כי אכן הוגש ערעור, בניגוד לטענות הרשות והמאשימה. מה עלה בגורל אותו ערעור? לרשות הפתרונים.

כעד הגנה נוסף העיד עמירן סבוראי, אדריכל שהועסק במשרדו של קוחלי, אשר טיפל מטעם הנאשמת בקידום

קבלת הרשיון ובהתמודדות עם הערות משרד הבריאות, מחודש פברואר 2013. אף הוא העיד כי דו"חות הביקורת אותם ראה התייחסו בין היתר להליך היצור עצמו, וכך נדרשה בין היתר פרשה טכנית מטעם מהנדס סניטרי, ועוד.

בדומה לעדויות הנאשמת ובנה, גם סבוראי העיד כי אף שכל שירותו עבור הנאשמת היה בנוגע לקבלת רשיון היצור, לא נאמר לו על ידי גורם כלשהו במשרד הבריאות כי הטיפול מיותר, שכן הנאשמת לא תוכל כלל לקבל רשיון. אדרבא - הוא העיד כי לאחר הגשת התכנית קיבל מסמך ממשרד הבריאות עליו חתומה הגב' בורלא, ובו רשימת ליקויים, אותם תיקנו (ע' 62). בהמשך אף הודע לו כי לא יטופלו חלק מהמסמכים שהוגשו מאחר שלא היתה עליהם חתימה של מהנדס הועדה המקומית (ע' 63). קרי - משרד הבריאות המשיך להציב דרישות טכניות, אשר אין להבין מהן אלא כי במידה ותעמוד הנאשמת בדרישות אלו, ותתקן את הטעון תיקון - תקבל את הרשיון. כך הבינו כולם.

סבוראי הבהיר כי סוגיית רדיוס המגן הינה ההערה החשובה ביותר, אשר צריכה להופיע בסעיף הראשון של ההערות, שכן אם לא ניתן לעבור מגבלה זו אין מקום להמשיך בטיפול. כדבריו - זהו ענין של go - no go. ואולם נושא זה לא הוזכר כלל במכתבה של בורלא מ-2013. הוא הבהיר כי אף שהכיר את ת/8, אשר דן בסוגיית רדיוס המגן, הרי שמאחר שבמכתבה של בורלא כעבור 4 שנים לא הופיע סעיף זה שהינו כאמור הסעיף החשוב ביותר, סבר שהנושא הוסדר.

מקבלת אני את עדויות עדי ההגנה בסוגיה זו כמהימנות.

כאמור בראשית פרק זה, כאשר בוחן בית המשפט טענה של הגנה מן הצדק, עליו לעמוד תחילה על הפגמים בהליכים שננקטו ולקבוע את עוצמתם. לאחר שלב זה יש לבחון אם קיום ההליך הפלילי פוגם פגימה חריפה בתחושת הצדק וההגינות.

דומה כי בחינת ההליכים כמתואר לעיל אינה מתירה מקום אלא למסקנה כי משרד הבריאות פעל בצורה פגומה ביותר, הפוגעת באופן חריף בתחושת הצדק וההגינות.

אין מנוס מקביעה כי פעמיים חטא משרד הבריאות - ראשית בדרישות חוזרות ונשנות לתקן ליקויים הקשורים בהליך היצור עצמו, נושא אותו התברר באיחור של שנים, ורק לאחר הגשת כתב האישום, כי המשרד כלל אינו דורש רישוי לגביו; כן שגה המשרד כאשר דרש דרישות אלו, ודרישות לגיטימיות בכל הנוגע לשלב האריזה והבקבוק - שעה שהעסק ממוקם במקום בו על פי עמדת משרד הבריאות עצמו לא תוכל הנאשמת לקבל לעולם רשיון, ומכאן כי הדרישות הינן ללא תכלית.

עסקין בנאשמת אשר לאורך שנים האמינה כי יגיע היום המיוחל בו תקבל רשיון. שוב ושוב פנתה לגופים הרלוונטיים במשרד הבריאות כשהיא מביעה נכונות לתקן את הליקויים עליהם הצביע המשרד, במטרה לקבל את הרשיון. אלא שמהראיות עולה כי לא הובהר לנאשמת או לנציגיה המקצועיים, כי לא תוכל לקבל את הרשיון וכי אין כל תוחלת בניסיונותיה לעשות כן. שהרי אילו היה מבהיר משרד הבריאות כי לא תוכל כלל לקבל את הרשיון מה טעם היה בהערות ובדרישות לתקן - את מפריד השומנים, את התשטיפים, את המז"ח, ועוד ועוד ועוד. דרישות אלו הן שהביאו את הנאשמת למסקנה ההגיונית כי לו רק תשלם, תתקן, תתקין, דרישות אשר הצריכו השקעת ממון, מאמץ, מפגשים עם אנשי תכנון

ומקצוע - יתקבל הרשיון הנכסף.

אמנם אין לצפות ממשד הבריאות להודיע לנאשמת שוב ושוב כי מיקום העסק הינו ברדיוס מגן ב' ולפיכך לא ניתן לקיימו שם; אלא שהפגם הינו בכך שניתן לנאשמת להבין, בהתנהגות ובאמצעות הדו"חות והמכתבים שנשלחו אליה - כי חרף מיקום העסק ניתן יהא לקבל רשיון.

הנאשמת קיבלה הנחיות מהרשות כיצד לפעול, ועשתה כמיטב יכולתה כדי לעמוד בהנחיות אלו, כאשר בה בעת משרד הבריאות עצמו אוחז בעמדה כי ממילא לא תוכל לקבל את הרשיון הנכסף.

החומרה בהתנהלות הרשות במקרה שלפניי זועקת - אין המדובר בשתי רשויות שונות. מדובר באותה רשות ממש, אשר על שתי זרועותיה השונות פיקחה בורלא. הרשות היא שיצרה בפני הנאשמת מצג שווא: שני הקולות השונים יצאו מגרונה וממכתביה של בורלא, כאשר קול אחד של הרשות מציב דרישות, וגורם לנאשמת לפעול תחת הנחיותיו, ולהשקיע ממון, מאמץ וזמן, שעה שאגף אחר באותה רשות לעולם לא יסכן עם מיקום העסק. הרשות נקטה בהליכי אכיפה, ועודדה את הנאשמת לפעול לשם קבלת הרשיון, מבלי להבהיר לה כי ההליך כולו נועד מראש לכשלון. גרסת הנאשמת נתמכה לא רק בעדיה, כי אם בעדות המאשימה ובמסמכיה. משרד הבריאות שידר לנאשמת מסר כפול, ואין לבוא אל הנאשמת בטרניה כי לא הבינה כי מדובר במסר כפול.

המקרה הנדון מתאר להפליא, למרבה הצער, את מסעו של "האזרח הקטן", כלשונה של הנאשמת, בנבכי הבירוקרטיה המתישה והמייגעת. שני הקולות הסותרים דיברו בו זמנית, ומאותו פה, ואין לי אלא להבין כיצד הנאשמת, חקלאית המנסה להתמודד עם קשיי החקלאות בזמננו, אינה מבינה כי לעולם לא תקבל את מבוקשה, וממשיכה להשקיע מזמנה, ממרצה, ומכספה - לשווא.

עוד טרם היתה מיוצגת על ידי עורך דין, ביטאה הנאשמת בפני בית המשפט את תסכולה מהתנהלות משרד הבריאות - "הם לא יודעים מה הם רוצים" (פרוטוקול מיום 17.5.12), ודומה כי הדברים ברורים.

להשקפתי, זו ההתנהלות אשר מפניה נועדה להגן ההגנה מן הצדק.

בהקשר זה לא למותר לציין, כי גם בפניית הנאשמת לבית המשפט, לאחר הגשת כתב האישום, הובהר למעלה מכל ספק כי הנאשמת עדיין האמינה כי תקבל את רשיון היצרן אם רק תיענה לכל דרישות המשרד (נ/24). באותה פניה לבית המשפט אף ציינה כי פנתה לשכור את שרותיו של אחד המהנדסים בהמלצת נציגת משרד הבריאות שביקרה בעסק. בעדותה הבהיר כי וילנסקי היא שהמליצה על שכירת שרותיו של קוחלי, כדי שזה "יפתור את הבעיה" - באיזה פתרון מדובר, אם לא בהסדרת התוכניות לשם קבלת הרשיון? שוב - אין מנוס ממסקנה כי הרשות באופן ישיר גרמה לנאשמת להוצאות כספיות, ולטיפול תקוות, ללא תכלית.

לאחר הגשת כתב האישום פנה גם ב"כ הנאשמת בבקשות לדחיית הדיונים, כאשר הכוונה המוצהרת היתה לקבל את הרשיון במהלך תקופת הדחייה. חלק מהבקשות, ובהן התקווה כי יתקבל רשיון, היו בהסכמת המאשימה, אשר ציינה אף היא מפורשות כי הנאשמת מצויה בהליכים של קבלת רשיון (ר' פרוטוקול הדיון מיום 23.9.12, ובקשה לדחיית דיון מיום 12.3.13).

מכאן, שכאמור, אף למאשימה עצמה לא היה נהיר מה הם הקריטריונים לקבלת הרשיון, ומה המגבלות העומדות בפני הנאשמת. דומה כי כטענת הנאשמת בסיכומיה - אמות המידה לביצוע הביקורת והאכיפה אינן נהירות וברורות, וזאת בלשון המעטה - הן למשרד הבריאות עצמו, והן למאשימה.

כפי שהובהר לעיל, על בית המשפט לבחון את עוצמת הפגמים, ואת סבירות ההעמדה לדין בהתחשב במכלול הנסיבות.

נוכח הנסיבות שתוארו, קבעתי כאמור כי **משרד הבריאות הוא שגרם לנאשמת, באופן פעיל ולא במחדל, למלא דרישות מרובות, מבלי לציין בפניה כי עסקינן בהליך חסר תוחלת, אשר לא יסייע בידה בקבלת רשיון היצרן.**

ניתן להבין את תחושת הנאשמת כי נקלעה למצב עליו לא היתה לה יכולת שליטה, ואת חוסר הצדק שהיא חשה בכך שהמשיכה והשקיעה בפעולות אשר נדרשו לצורך הרישוי, ללא תכלית כמפורט לעיל. בסופו של דבר, במהלך מאמציה לקבלת הרשיון, הוגש כנגדה כתב אישום, ואף לאחר מכן ניתן לה להאמין כי תקבל את אותו רשיון, מבלי להבהיר לה גם בשלב מאוחר זה כי אין הדבר כך.

עסקינן במי שביקשה לקיים את הוראות החוק, ואולם הרשות הכשילה אותה, כאשר לאורך זמן, במעשיה ובמחדליה יצרה מצב בו המשיכה הנאשמת לבצע את העבירה, מתוך ציפייה והסתמכות, ואמונה תמימה, כי תקבל את הרשיון.

במעשיה אלו פגעה הרשות באופן חריף בתחושת הצדק וההגינות, ואף למעלה מכך - שכן אף לו הייתה קיימת עדיין הדרישה להתנהלות שערורייתית לצורך עמידה בתנאי ההגנה - הייתי קובעת שכך הדבר.

אף אם התנהגות הרשויות לא היתה בגדר התעמרות מכוונת, הרי שבאיזון האינטרסים, תוך התחשבות בחומרת העבירה אשר הינה מהעבירות הקלות בספר החוקים, ובכך שאשמתה של הרשות בכל הנוגע להתנהלות המתוארת הינה אשמה ניכרת, אני קובעת כי טענת ההגנה של הנאשמת עומדת בבחינת 2 השלבים לעיל.

בבוחני את השלב השלישי - האם ניתן לרפא את הפגמים באמצעים מידתיים יותר מביטול כתב האישום, הרי שהתשובה לשאלה זו הינה שלילית.

בסיכומיה תהתה המאשימה מה יהא על העסק, לו תתקבל טענת ההגנה ויבוטל כתב האישום. נטען כי ביטול כתב האישום יהווה הכשר להמשך הפעלת העסק, וכי מהעובדה שהנאשמת עדיין מפעילה את העסק נלמד על כוונה מכוונת לעבור עבירה, והתעלמות מדרישות החוק (ע' 14 לסיכומי המאשימה).

לא כך הדבר. כאמור, קבעתי כי הנאשמת ביצעה את העבירה בה הואשמה. לפיכך, וככל שלא תפעל בהתאם לחוק ותקבל רשיון, תוכל המדינה לפעול עתה כנגד המשך קיום העסק. הנאשמת אמנם לא הפסיקה במהלך ההליך הפלילי את ניהול העסק, אולם זאת עשתה מתוך הנחה כי כלל אינה זקוקה לרשיון. הנחה זו כאמור אינה מקבלת, ומובהר כי היה על הנאשמת לקבל רשיון לצורך אריזת השמן.

נוכח השתלשלות האירועים כפי שנחשפה בפניי, יודעים כעת שני הצדדים מה הן הדרכים החוקיות בהן יוכלו לפעול על מנת להכשיר את פעילות העסק, או לחילופין, להביא לסגירתו ככל שלא יעמוד בתנאים אלו. איני יכולה לפרש את

המשך קיום העסק עד עתה כמעשה שנועד להתריס כנגד החוק, ודומה כי הכרעת הדין מלמדת כי ההיפך הוא הנכון, וכי הנאשמת עשתה כל שלא לידה על מנת למלא אחר מצוות החוק, כפי שזה פורש לה על ידי הרשות.

בבקשת המאשימה להרשיע את הנאשמת ולהתחשב בנסיבות שהובררו לעיל לשם הקלה בעונשה אין די, ולו מאחר שממילא הענישה בגין העבירה אותה ביצעה הנאשמת הינה ככלל ענישה כלכלית, ומתחם ההתחשבות האפשרי אינו משמעותי.

אשר על כן, נוכח כל האמור לעיל וברוח ההלכה הפסוקה, אני מוצאת כי הפגיעה בתחושת הצדק וההגינות במקרה שלפני הינה ממשית, וכי הרשעת הנאשמת תהווה עוול, ואשר על כן אני מורה על ביטול כתב האישום.

זכות ערעור כדין.

ניתנה היום, י"ג כסלו תשע"ו, 25 נובמבר 2015, במעמד הצדדים